

Από τον λαό στα Ιουλιανά

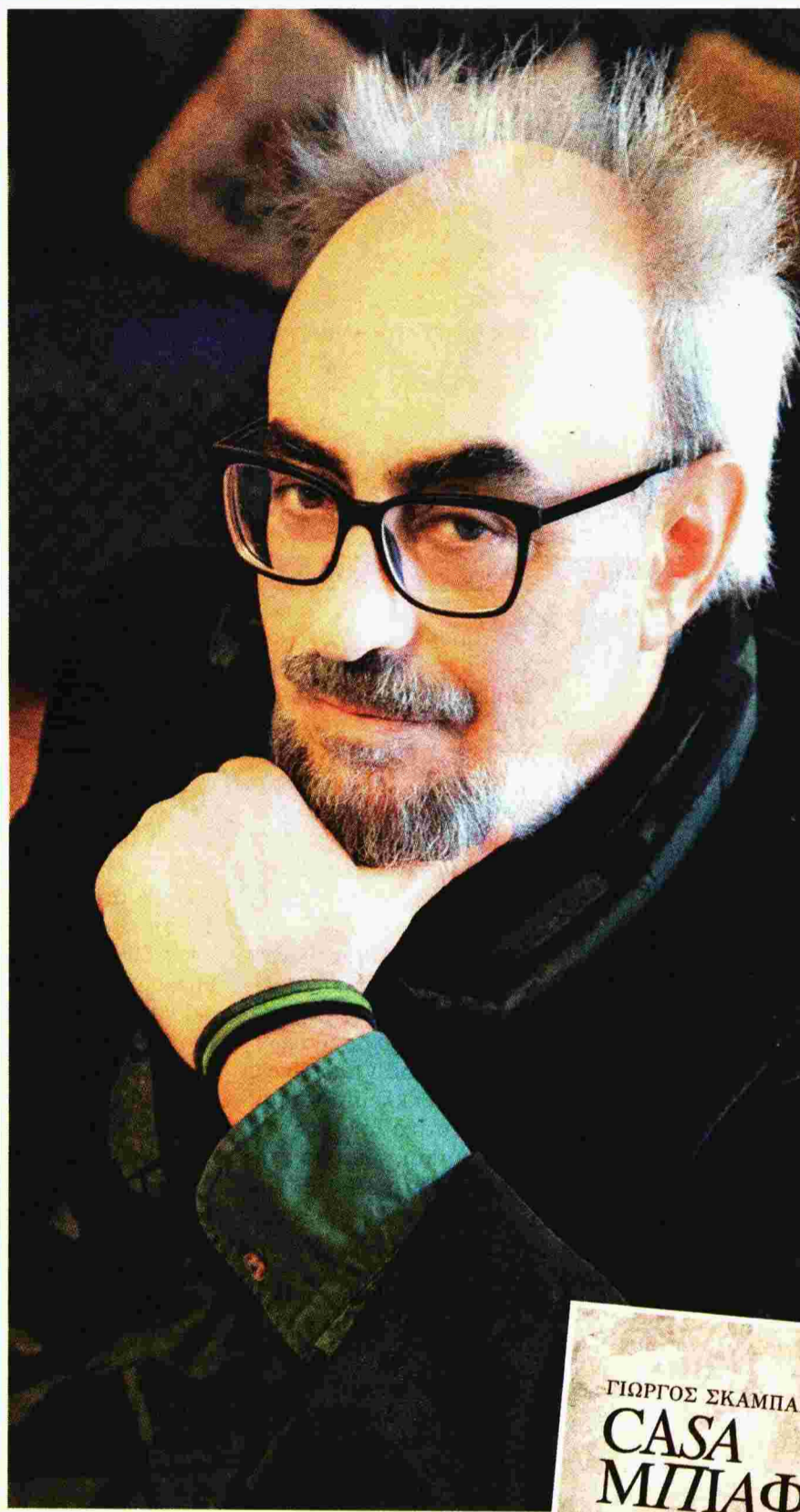
► Του **Γ. Ν. ΠΕΡΑΝΤΩΝΑΚΗ**

Μετά τον Διονύση Χαριτόπουλο που έβαλε (πάλι) στο κάδρο της λογοτεχνίας τον λαϊκό κόσμο του Πειραιά, από τα Μανιάτικα ως την Τρούμπα, έρχεται ο Γιώργος Σκαμπαρδώνης να αναδείξει «τους παρίες, το κλεφτοκρηναριό και τους ξέμπάρκους» της Θεσσαλονίκης και μάλιστα την ταραγμένη δεκαετία του '60. Και ταυτόχρονα, σε μια διπλή αφήγηση που κινείται πότε προς τη μια και πότε προς την άλλη κατεύθυνση, εξιστορεί το παρασκηνιακό πολιτικό παιχνίδι των Ιουλιανών του 1965.

Δυο αφηγηματικές γραμμές δηλαδή ξεδιπλώνονται παράλληλα αλλά και αλληλένδετα. Η πρώτη έχει ως κέντρο ένα παλιό νεοκλασικό της συμπρωτεύουσας, την Casa Μπιάφρα (παραλλαγή της γνωστής Κάζα Μπιάνκα, όπως και πολλά άλλα ονόματα του βιβλίου παραπέμπουν πλαγίως σε πραγματικά πρόσωπα ή εφημερίδες), της οποίας είναι ιδιοκτήτης ο Βλάσης, αλλά εκεί μένουν σε ένα είδος ελεύθερου κοινοβίου δεκάδες μόνιμοι ή περιστασιακοί θαμώνες: «φίλοι, γνωστών γνωστοί, περιπλανώμενοι, κυνηγημένοι, παράνομοι, φρικιά, ξαμολημένοι, χαμένα κορίτσια, χαμένα κορμιά, βιζιτούδες, ξεπεσμένες τραγουδίστριες κι απελπισμένοι». Το σπίτι βρίσκεται στη γωνία Δελφών και Αρτέμιδος (ανύπαρκτη στον πραγματικό χάρτη της πόλης) και γειτνιάζει με τα Καραγάτσια, μια φτωχογειτονιά της πόλης, όπου μένουν σε άθλιες συνθήκες άστεγοι, γέροντες, άκληροι και λοιποί περιθωριοποιημένοι.

Ο συγγραφέας είναι μάστορας στην ανάδειξη όλου αυτού του (υπο)κόσμου, καθώς στήνει έξοχες σκηνές και διαλόγους, περιγράφει

παρακμασμένα σκηνικά και εξαθλιωμένους αλλά αξιοπρεπείς ανθρώπους, εξιστορεί επεισόδια ζώων και φάσεις φθοράς και αφθαρσίας: από τα γεροντάκια που δεν μπορούν να στεγνώσουν το σαρκίο τους στο χιλιοτριημένο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ

Casa Μπιάφρα

Μυθιστόρημα

Πατάκης, 2019

Σελ. 373

παραγκόσπιτό τους έως τα πληρωμένα λεβεντόπαιδα που πουλάνε μαγκιά κι από τους λασπόδρομους μέχρι τις κοκορομαχίες – οι οποίες αντικατοπτρίζουν τη σκληρή πολιτική διαμάχη. Ολο το βιβλίο στίζεται από ένθετες σκηνές τέτοιων περιστατικών, ετερόκλητων, σε μια πανσπερμία υλικού, απρόσφορου για στιβαρή μυθοπλασία, αλλά κατάλληλου να αναδείξει το ελλαδικό υπόβαθρο των κοινωνικοπολιτικών εξελίξεων λίγο πριν από τη δικτατορία.

Η δεύτερη γραμμή δράσης αφορά τα πολιτικά γεγονότα που τίθενται στο προσκήνιο και το παρασκηνίο. Η κόντρα της Ενωσης Κέντρου με την ΕΡΕ, ο Γέρος της Δημοκρατίας και ο γιος του Αντρέας, ο θρυλούμενος ΑΣΠΙΔΑ και ο κομμουνιστικός κίνδυνος, τα απόνερα του Εμφυλίου και ο ρόλος των Αμερικανών, ο Τομ Πάππας και η επένδυση της ESSO, η Αποστασία και ο ρόλος του παλατιού, η πολιτική αστάθεια και η επερχόμενη χούντα... Όλα αυτά ακούγονται ξώφαλτσα, αν και σε μερικά σημεία δηλώνονται πολύ ευκρινώς μέσα από τους διαλόγους παραπολιτικών παραγόντων, με κέντρο τον πανταχού παρόντα και τα πάντα πληρούντα εκδότη της θεσσαλονικιώτικης

εφημερίδας «Μακεδών», Γιάννη Βεντήρη. Το παρασκηνίο δονείται από τη διαπλοκή του πολιτικού κατεστημένου με το εκδοτικό σύστημα, μια συμμαχία που κινεί τα νήματα και κατευθύνει τις εξελίξεις χωρίς να φαίνεται προς τα έξω όλο αυτό το σύστημα γρναζιών.

Στο πρόσωπο του εκδότη Γρύπα, όπως είναι το παρωνύμιό του, ο συγγραφέας με μεταμοντέρνο τρόπο συνδυάζει το χαμη-

λό με το υψηλό, το λαϊκό με το αστικό, το λούμπεν με το ελίτ. «Ο Γρύπας συναναστρεφόταν πρωθυπουργούς, μεγάλους καλλιτέχνες και αλχημικούς με την ίδια ευχέρεια και γενναιοδωρία», γράφει χαρακτηριστικά, θέλοντας να δείξει ότι η Ιστορία δεν διαμορφώνεται μόνο από τα υψηλά κλιμάκια αλλά διαπερνά κάθετα την κοινωνία και αρδεύεται από τα πάθη και τις ανάγκες του λαϊκού στοιχείου, το οποίο συνήθως είναι έρμαιο της. Οι δυο γραμμές σταδιακά συγκλίνουν, οι πολιτικές εξελίξεις θα συναντήσουν τους αντιηρωικούς βραχίονες της δράσης κι οι ηθικοί αυτοурγοί θα κινητοποιήσουν τους φυσικούς.

Ο μυθιστορηματικός καμβάς, τόσο με τα πραγματικά πρόσωπα και τις καταστάσεις που ζωγραφίζει, όσο και με τα παραποιημένα αλλά εύκολα αναγνωρίσιμα ανθρωπωνύμια, αντικατοπτρίζει εύγλωττα την κοινωνική και πολιτική κατάσταση της δεκαετίας του '60. Ετσι, με μια αφήγηση, που προσελκύει το ενδιαφέρον χάρη στη ζωντάνια, το μπρίο, τις γλωσσικά σπαρακτιστές περιγραφές κ.λπ., ο πεζογράφος στοχεύει τόσο σε αισθητικούς σκοπούς όσο και σε ιστορικούς, αναπλάθοντας ολόγλυφα τα προδικτατορικά χάλια μιας σερνάμενης Ελλάδας.

Ο Γ. Σκαμπαρδώνης, παρόλο που στα μυθιστορήματά του δεν επενδύει στη στιβαρή αφηγηματική πλοκή, εδώ χτίζει έναν ολόκληρο κόσμο με πολλές επιμέρους ετερόκλητες σκηνές και αναδεικνύει τη λαϊκή βάση κάτω από τις πολιτικές εξελίξεις. «Ποιος έχει δίκιο;» αναρωτιέται ο απλός άνθρωπος, ώσπου να έρθει η απάντηση «Το δίκιο το θυμούνται οι αδύνατοι μέχρι να γίνουν δυνατοί». Κι αυτό μένει ένας από τους μεγάλους προβληματισμούς του βιβλίου!